NASYCENÍ PĚTI TISÍCŮ

Původ materiálu
Daniel Heller
Pořadí v lekci
20

Žalm 145,15–16 – Oči všech s nadějí vzhlížejí k tobě a ty jim v pravý čas dáváš pokrm, otvíráš svou ruku a ve své přízni sytíš všechno, co žije.

Liturgické čtení-L 9,12-17

KLÍČOVÉ POJMY, DOBOVÉ A TEXTOVÉ SOUVISLOSTI

- nasycení pěti tisíců je zařazeno ve všech čtyřech evangeliích. Je spojeno s vytvořením společenství, které naslouchá Ježíšovu slovu (v 11). Vyprávění navazuje na SZ příběh o Elizeovi, který dvaceti chleby nasytil sto mužů (2Kr 4,42-44). Pro křesťanské společenství má příběh o nasycení pěti tisíců, od počátků doposud, velký význam pro zjevnou souvislost se svatou večeří Páně.

- **pusté místo** (je zmíněno pod čarou, odkaz *b a následně ve v. 12.*) má zajistit odpočinek učedníkům, když se vrátili z cest, aby svému mistru podali zprávu o misijním působení. Lukáš(na rozdíl od Mk) nezmiňuje okolnosti, které vedly Ježíše a učedníky do ústraní. O potřebě fyzického odpočinutí či důvěrného rozhovoru nám nepřímo svědčí kontext (Vyslání Dvanácti, Herodova nejistota) Pusté místo, které má v tomto případě poskytnout i tělesný odpočinek, vyhledává nejednou i sám Ježíš, aby se v tichosti setkal s nebeským Otcem a načerpal od něho novou sílu.

U Lk není řeč o Ježíšově lítosti nad zástupy (sr. Mk 6/34). Lukášův Ježíš **zástupy přijímá.**To je totiž důležitý Lk důraz (viz Marnotratný syn *Lk 15;* Zacheus *Lk 19*,)

-schylovalo se k večeru: zástupy lidí zůstávají u Ježíše, nemyslí v tu chvíli na obživu, na to, aby „si už šli po svém“. Vypadá to, že je jim zřejmé, že jsou chvíle a situace, kdy hmotné potřeby nejsou považovány za nejdůležitější. Zato učedníci „přemýšlejí prakticky“. Připomíná to příběh o Marii a Martě (Lk 10,38nn); zástupy jsou tady v roli Marie, učedníci v roli Marty...(pozn. pro Šmydru: *ale já mám tu Martu docela ráda :-)...*). Prostě, učedníci zde

přemýšlejí *„jako lidé tohoto světa“*(viz Lk 12,30, což v této souvislosti vyznívá skoro jako Lukášův komentář k „nasycení“).

Rozhovor Ježíše a učedníků převádí **nutnost nasycení** zástupu z roviny, kterou měli na mysli učedníci, k záměru vlastního Ježíšova poslání. Zástup nemá být odkázán sám na sebe. Učedníci by měli nasycení zajistit, jsou k tomu svým mistrem vyzváni. Oni však přiznávají, že jejich prostředky k utišení hladu nepostačují. Také oni jsou vedeni k důvěře, že Ježíš má dost pro všechny. Ježíš učedníky učí, co je smyslem církve: sdílet se, dělit se o slovo (*euangelion)* i o chléb (*eucharistia*).- Nasycení pěti tisíců pěti chleby a dvěma rybami je v evangeliích znamením plné moci Ježíše, s nímž se do světa vlamuje Boží království..

Je znamením Mesiáše, o němž říká Izaiáš (49,10): „nebudou hladovět ani žíznit... povede je ten, jenž se nad nimi slitovává“. Nedostatek chleba je totiž nejednou následkem vin a zpronevěry stvoření, někdy přímo trestem (1Kr 17) nebo následkem špatných sociálních a hospodářských podmínek, v nichž se lidé vlastní vinou ocitli. Každodenní chléb pro všechny je a zůstává Božím darem. - Člověk ovšem nežije pouze chlebem... Smyslem Ježíšova vystoupení není tělesné nasycení hladovějících, aby se tak prokázal Mesiášem. Je to především zvěstování království Božího. Ačkoli Lukášovým důrazem je mimo jiné také sociální rozměr Ježíšova působení, je zřejmé, že Ježíšova záchrana - spása zahrnuje tělo i duši, celého člověka, celé Boží stvoření.

- **usaďte je po skupinách**: Ježíš přikazuje rozsadit přítomné jako u hostiny (doslova po hodovních skupinkách, symposiích). Přítomní jsou zároveň rozděleni do oddílů jako Izrael, vycházející z Egypta. Celé se to odehrává na zeleném trávníku (viz Ž 23,2; Ez 34,14). Pusté místo bez jídla se náhle stává místem hojnosti chleba duchovního (kázání) i tělesného. Starozákonní děje i zaslíbení znějí v tomto vyprávění proto, aby vtáhly křesťany, shromážděné u večeře Páně, doprostřed děje a zaslíbení starozákonního lidu.

ÚSKALÍ TEXTU

Příběh nechce ohromit jako jiné Ježíšovy divy (uzdravení, utišení bouře - chybí v něm zmínka o úžasu shromážděných). Už vůbec nechce působit jako laciné kejkle (můžeme dětem připomenout, že právě tohle pokušení Ježíš na poušti odmítl - Lk 4/1-13)

- v jednotlivostech se vyprávění v evangeliích odlišuje pokud jde o místo, osoby nebo čas. Podstatné je, že tím jediným a pravým dárcem „chleba života“ je Ježíš. Poselství příběhu stupňuje evangelium Janovo: **Ježíš je sám tím pravým „chlebem“**, který je dán k věčnému

nasycení.

Starším dětem přibližte eschatologický **význam výpovědi o dvanácti koších nalámaných chlebů a ryb**. - Nejde o drobky! Dvanáct košů poukazuje na celé společenství Božího lidu, na dvanáct kmenů. Zbývajících potravin je tolik, že pro všechny další hladovějící a potřebné bude vždy dostatek.

- Nejde jen o svátostnou rovinu, ale taky o docela všední hlad, který učedníci nepřehlížejí a Ježíš nepodceňuje. Boží slitování se týká zrovna tak duchovní jako fyzické stránky našeho života. Starokřesťanský způsob slavení večeře Páně to dobře připomínal jednak tím, že šlo o skutečné jídlo, jednak tím, že večeře Páně byla úzce spojena se starostí o potřebné, především nuzné, hladové a vězněné.

POMŮCKY

Chleba, koláč, kulaté oplatky (něco dobrého, co se dá lámáním dělit)... zkuste rozdělit tak, aby se na všechny dostalo a ještě zbylo. Zazpívejte si potom jako kánon písničku „Čeho třeba, Bůh nám dá“. Menší děti můžete nechat, ať z modelíny vyrobí pět chlebů a dvě ryby.

MOTIVAČNÍ UVEDENÍ DO PŘÍBĚHU

a) pro mladší školní věk

Znáte úsloví, že „nejen chlebem živ jest člověk...“? Víte, odkud pochází a jak pokračuje? (viz Lk4,4+ pozn. a).- Můžete navázat, že za Ježíšem přicházejí zástupy a on je přijímá a vyučuje o Království Božím. To je to podstatné. Ale proto mu ani není lhostejné, zda mají lidé hlad. Učedníky učí, že Jemu záleží na celém člověku (tělo i duše) a tak i církvi, křesťanům v jejich službě má na tom záležet. Proto např. k bohoslužbám patří modlitby i sbírka.

b) pro střední a starší školní věk

Měli jste už někdy na starosti připravit jídlo pro větší počet lidí? (nečekaná návštěva, oslava narozenin, služba na táboře...)? Věděli jste si rady nebo jste byli nervózní? Požádali jste někoho

(dospělého) o pomoc?

Navrženou motivaci můžete využít případně až v průběhu vyprávění. Na zkušenost dětí můžete navázat situací učedníků, kteří si také úplně nevědí rady a Ježíš je názorně vyučuje.(Nevytýká jim, že jsou neschopní, ale přináší řešení: děkovat Bohu za to, co je k dispozici a dělit se s druhými...) Ježíš vede své následovníky, aby se „tady a teď" učili od Něho, aby od Něho přijímali a tím pádem sami měli co nabídnout a rozdávat.

c) pro Teofila

Teofil žije v době, kdy církev není nijak zvlášť bohatá, nemá na rozdávání, neoplývá financemi a otázka diakonie je živě diskutovaná. Představme si tedy Teofila, jak přichází za Lukášem s otázkou, zda se má církev starat i o hmotné potřeby lidí, nebo sloužit „čistě náboženským potřebám".

T.:Lukáši, jdu právě z bohoslužeb, pomáhal jsem při lámání chleba, bylo tam tolik lidí. Měl jsem fakt nervy, že nám to tentokrát nebude stačit. Co myslíš, chodí tam ti lidé proto, že se tam dozvědí o Ježíši, nebo proto, že vědí, že dostanou něco k jídlu?- L. „No, asi oboje". - T. „Ale kde na to má církev brát?" (souvisí to s otázkou učedníků: „nebo snad máme jít a nakoupit pokrm pro všechen tento lid?"). L: Kde funguje v církvi solidarita, kde je ochota dělit se, tam se prostředky najdou. Ale hodně to souvisí s naslouchánímBožímu slovu. Počkej, možná ti to líp objasní tenhle příběh...

OSNOVY VYPRÁVĚNÍ

a) pro mladší školní věk

Motivace

I. Ježíš je tu pro své následovníky - učedníky, ale i pro své „pronásledovatele"- zástupy a učí je o Království Božím.

II. Zástupy naslouchají až do setmění; učedníci mají starosti o živobytí

III. Ježíš je učí, jak své starosti předkládat Bohu

IV. Díky Bohu mají všichni dostatek a ještě dost zbývá

b) pro střední a starší školní věk

Motivace

I. Učedníci a Ježíš chtějí být spolu sami

II. Zástupy chtějí být s Ježíšem

III. Ježíš zástupy přijímá a učí o Království Božím

IV. Je pozdě, učedníci navrhují propuštění zástupu, Ježíš navrhuje nasycení

V. Z nervózních učedníků se stávají hostitelé, usazují zástupy jako k hostině, podle Ježíšova příkazu

VI. Ježíšova „názorná lekce“ toho, jak je to s Královstvím Božím; pět chlebů a dvě ryby, to není „bufet“, je to „hostina víry“

VII.S díky přijímat od Boha, radostně se dělit s bližními

VYPRÁVĚNÍ

I. MOTIVACE

T.: „Lukáši, jdu právě z bohoslužeb, pomáhal jsem při lámání chleba, bylo tam děsných lidí. Měl jsem fakt nervy, že nám to tentokrát nebude stačit. Co myslíš, chodí tam ti lidé proto, že se tam dozvědí o Ježíši, nebo proto, že vědí, že dostanou něco k jídlu?“ – L. „No, asi kvůli obojímu“. – T.: „Ale kde na to má církev brát? Copak máme na rozdávání?“ L.: „Víš, Teofile, tam, kde funguje v církvi solidarita, kde je ochota dělit se, tam se prostředky najdou. Ale hodně to souvisí s naslouchánímBožímu slovu. Počkej, možná ti to líp objasní jeden příběh.

II. UČEDNÍCI A JEŽÍŠ CHTĚJÍ BÝT SPOLU SAMI

Vzpomínáš si, Teofile, co bylo pro Ježíše nejdůležitější, o čem pořád mluvil? O Božím království, o tom, že Bůh je blízko, že chce, abychom žili s ním, abychom mu patřili, abychom věděli, že pro nás připravil krásný život, abychom vnímali, že to jeho království přichází do našeho světa, mezi nás. Říkat to lidem je někdy těžké, když tomu nevěří, když se na svět dívají jinak. Ježíš lidi

učil dívat se na svět tak, jak ho vidí Bůh. Jenže když to lidé nechtějí ani vidět ani slyšet? Ježíš to uměl lidem říkat, a dokonce jim dával pocítit, že je to pravda, že Bůh je blízko. A záleželo mu na tom, aby to naučil své učedníky.

A tak když už s nimi nějakou dobu byl, chtěl, aby to zkusili sami – poslal je, a oni chodili od vesnice k vesnici, říkali lidem, že je má Bůh rád, a uzdravovali je. A teď se vrátili a chtěli o tom Ježíši vyprávět: „Ježíši, tvé poslání se daří. Ono to fakt jde!“ Ježíš byl rád a chtěl si o tom s učedníky povídat. A chtěl si s nimi odpočinout. Potřeboval s nimi být sám.

III. KDYŽ LIDÉ POSLOUCHALI JEŽÍŠE, ZAPOMNĚLI JÍST

Ale to se mu nepodařilo. Za Ježíšem pořád chodila spousta lidí, celé zástupy. To jeho slovo mělo ohromnou sílu (a vlastně má, Teofile – vždyť víš, jak proměnilo i tvůj život!). A všichni ti lidé chtěli slyšet, co jim ještě Ježíš řekne. Protože kdykoli začal znovu mluvit, zase to bylo jiné, ohromně zajímavé, a tolik to k těm lidem promlouvalo, že za Ježíšem táhli; kam šel on, šli za ním.

A Ježíš je neodmítl. Chtěl sice být s učedníky sám, ale zase je přijal. Mluvil k nim, a oni mu viseli na rtech. Byla tam krásná atmosféra. V tu chvíli nikoho nenapadlo myslet na to, že má hlad. Už byl večer, a Ježíš stále ještě mluvil a lidi naslouchali.

Stalo se vám někdy, že jste zapomněli na jídlo? Kdy to bylo? Co jste právě dělali, kde jste byli? Ne že byste se ve spěchu nestihli najíst, ale že jste prožili něco krásného, úžasného, že jste nechtěli, aby to skončilo?

IV. JEŽÍŠ CHCE, ABYCHOM SE CÍTILI DOBŘE

Představ si, že by ti bylo špatně z hladu a někdo by ti řekl: „Teď mluví Ježíš (nebo: teď jsi v kostele), tak se na to soustřeď.“ – To by Ježíš nikdy neřekl. Chtěl, aby se lidé cítili dobře. Ježíši není jedno, že má někdo hlad. I když mluvil úplně o jiných, důležitějších věcech, nevznášel se někde na oblacích. Myslel na lidi, jak jim je a co potřebují. Věděl, že důležité není jen dobré slovo, ale i dobré zacházení, že člověka potěší něco dobrého, nějaká pozornost.

Proto je na bohoslužbách vedle kázání vždycky ještě modlitba, ve které myslíme na druhé lidi, a taky sbírka.

V. JEŽÍŠ NENÍ MIMOŇ (JEŽÍŠ POVĚŘUJE NASYCENÍM UČEDNÍKY)

Tentokrát to však byli učedníci, kteří Ježíšovi připomněli: „Už bude večer, už bys měl končit. Ti lidé musejí také někdy jíst a někde přenocovat. Pošli je do okolních vesnic, ať si stihnou koupit něco k jídlu. Třeba tam přenocují a ráno zase přijdou, a my si konečně odpočineme, a taky jsme spolu chtěli mluvit...“

Ježíš nebyl nepraktický „mimoň“. Odpověděl: „Nebojte se, já jsem nezapomněl. Než je propustíme, dáme jim najíst. Ale uděláme to jinak. Víte co, dejte jim najíst vy.“ To nemá být jako studená sprcha. Ježíš prostě svěřuje učedníkům velký úkol, jako když nám dospělý řekne: „Vždyť to zvládneš sám, ne?“

Stalo se vám někdy, že jste museli připravit jídlo pro hodně lidí? Byli jste nervózní? Požádali jste někoho (dospělého) o pomoc? Představte si to – učedníci měli nakrmit víc než pět tisíc lidí!

„ To jako my, Ježíši?“ Myslí to vážně? „Vždyť tady máme jen těch našich pět chlebů a dvě rybičky.“ Co myslíte – smáli se učedníci? „To máme nakoupit jídlo pro celý tenhle dav?“

VI. JEŽÍŠ JE SKVĚLÝ UČITEL

Víte, jak si něco dobře zapamatovat? Třeba nějakou látku ze školy? Ještě víc než něco slyšet nebo vidět je zkusit si to sám, a úplně nejlepší je, když to sami zkusíte někomu vysvětlit.

Ježíš dává učedníkům „názornou lekci“ i tom, jak je s Božím královstvím. A oni si to hned můžou zkusit. Nic dál nevysvětluje, jen jim říká, co mají dělat: Usaďte ty lidi do kruhů po padesáti lidech - jako na hostině, kde se lidi nestrkají jako ve školní jídelně a nenatahují ruce, aby dostali první. V takovém kruhu už nejsou bezejmenný dav, ale vidí si do očí, patří k sobě, mohou si spolu povídat.

A pak se to stalo. „Ježíš vzal těch pět chlebů a dvě ryby, vzhlédl k nebi, vzdal díky, lámal a dával učedníkům.“ T.: „Počkej, Lukáši, ale to vždyť to se říká na bohoslužbách při díkůvzdání, při večeři Páně!“ – L.: „No, právě, o tom to je.

Ale počkej, všimni si ještě, co učedníkům v tu chvíli došlo: Ježíš jim nevynadal, že jsou neschopní, když si neví rady. Místo toho jim sám názorně ukázal, jak si mají počínat, jak mohou své starosti předkládat Bohu: Nejdřív poděkovat za to, co máme. Neprosit hned o zázrak, ale nejdřív přemýšlet, co by se dalo udělat.“ – T.: „Ale vždyť to je zázrak, jak mohl Ježíš ten chleba rozmnožit?“ – L.: „To je právě na tom to nejzajímavější. Když jsem o tom s Ježíšovými učedníky mluvil, říkali, že jim to došlo až potom: Nejdřív si mysleli, že to Ježíš udělá sám, že se pomodlí a rázem tu budou koše s jídlem. Ale pak si vzpomněli, jak jim vyprávěl, co se stalo, když byl dlouho na poušti a měl hlad. Tehdy se dostal do pokušení udělat si chleba z kamení a tak si dokázat, že jako Syn Boží na to má. Ale on to tehdy odmítl. Teď vzal tu jejich večeři a rozdělil ji

mezi učedníky. A ti nervózní učedníci šli mezi lidi a rozdávali jim ty chleby a ryby, a ono to pořád stačilo. Bylo toho víc a víc, nikdo nevěděl jak, najednou měl prostě každý z nich dost na rozdávání. Někde na cestě k těm lidem se to stalo, říkali mi učedníci. Najednou z nás byli hostitelé.“

VII. KRÁLOVSTVÍ BOŽÍ JE JAKO NÁDHERNÁ HOSTINA VÍRY A NADĚJE

T.: „Já fakt zírám. Myslel jsem si, že to bude jako „bufet na stojáka“, když přece nebyl čas a Ježíš je toho chtěl ještě tolik naučit.“ L.: „Ale on je právě v tu chvíli naučil velice mnoho! Prožili si, co to je společenství – s ním, a s druhými lidmi!

A ještě něco: Možná se ti to může zdát jako maličkost, ale určitě to nebyla náhoda, že bylo těch chlebů pět. Pět knih Mojžíšových je ten základ, na kterém se v Izraeli staví, a pro Ježíše to bylo také ohromně důležité.“ – T.: „A těch dvanáct košů? To si vůbec nedovedu představit!“ – L.: „Vidíš, všichni se nasytili, a ještě zbylo. To naznačovalo, že nikdo na světě nebude muset hladovět – ani po chlebu, ani po přátelství a lásce. Proto děláme vždycky v kostele sbírku, protože toho tolik dostáváme. A bude dost i pro ty, kdo mezi nás přijdou. Vždyť i u nás v kostele je ještě tolik volných míst...“

VIII. BOHOSLUŽBY ZNAMENAJÍ PŘIJÍMAT, RADOVAT SE, DĚKOVAT A DĚLIT SE

T.: „Takže myslíš, že když se snažíme dělat něco pro druhé, Bůh se k tomu přizná?“ – L.: „Přesně tak! Proto tu církev je: aby se dělila o dobré slovo i o chléb. Ale pozor, Ježíš musí být u toho: kdyby nám šlo o to, abychom dělali hodně dobrých skutků, třeba kvůli tomu, aby o nás druzí řekli, že jsme hodní lidi, nebo abychom si sami dokázali, že to zvládneme, že nejsme žádná „béčka“, nebo že u nás ve sboru je to lepší než jinde, tak by to dopadlo trapně.“

T:: „Teď mě napadá, že to na bohoslužbách vypadá podobně jako v tom příběhu: Ježíš káže, pak – v řadě kruhů – přijde večeře Páně, pak lidi propustil, asi jim dal i požehnání.“ – L.: „Víš, Teofile, mě právě u tohoto příběhu došlo, že Večeře Páně, kterou v našem společenství slavíme, není jen pro vyvolené, pro pár zasvěcených, kteří už dobře vědí, o co kráčí. Ježíš pohostil všechny. A taky už dnes už vím, že Ježíš je tím pravým chlebem: když člověk Ježíše přijímá, nemusí se kvůli spoustě věcí trápit, protože přátelství s Ježíšem tě nasytí mnohem víc, než kdyby sis koupil celý supermarket. Chápeš to? On sám se nám vydává za pokrm, od toho stolu v kostele se jenom vysluhuje, a my ho obcházíme s úctou jako malí číšníci, kteří sami mají prázdné ruce, a přece smí nést druhým chléb života.“

MODLITBA

Ježíši, náš dobrý Pane, děkujeme ti za to, že nás sytíš - tak jako jsi sytil zástupy, které se k tobě valily. Děkujeme ti, že náš život není prázdný, že ho můžeme žít v lásce a naději. Radujeme se z toho, že jsi nás povolal k víře. Chceme ti nastavit své prázdné ruce i srdce a prosíme tě, abys nám je naplnil a abys nám do srdcí opět vložil něco z tvé nekonečné naděje a nezměrné dobroty, abys je proměnil svou láskou, abychom si nechtěli tvé dary nechávat jen pro sebe. Nauč nás, Ježíši, jako to děláš, abychom ti mohli pomáhat. A moc tě prosíme, uzdrav celou zemi spravedlností. A nás posilni nás k víře a k životu, když jsme slabí nebo neschopní. Amen

PODNĚTY PRO ROZHOVOR

Víte, že v prvotní církvi Večeři Páně říkali „lámání chleba“?

Povídejte si, jak se ve vašem sboru vysluhuje Večeře Páně a zda děti zažily někde jinde i jiný způsob.

Kde ještě jinde se objevují v bibli ta slova: „vzal chléb, vzdal díky, lámal a dával učedníkům...“(Lk22,19 a par); nechte děti najít to místo v bibli a přečíst slova ustanovení.

Existují u nás lidé ohrožení hladem? Znáte země, kde lidé trpí hladem?

Jsou děti zvyklé modlit se před jídlem? Mají doma nějakou oblíbenou či pravidelnou modlitbu (píseň) před společným jídlem? Chtějí vás ji naučit?

Je úkolem církve kázat, vyučovat, navštěvovat nemocné, nebo také jinak pomáhat i lidem, kteří nejsou členy sboru, nepatří do církve...?

Slyšeli jste někdy o Diakonii ČCE? Víte, že slovo diakonie znamená služba potřebným? Říkají vám něco jména „Rolnička“, „Marta“, „Zvonek“ ...?

Odkaz na pracovní list
20 Nasycení pěti tisíců
14 Nasycení 5000
6/2 Chléb vezdejší dej nám dnes - Nasycení pěti tisíců

Odkaz na píseň

Dům na písku postavený, lampa, která zhasíná

Zůstaň s námi, Pane, když se stmívá

Někdo mě vede za ruku, když bojím se jít tmou

Hospodin ráčí sám pastýř můj býti

Spolu lámejme chléb (EZ683)

Jeden Pán, jedna víra, jeden křest pojí nás

Ó Pane můj, pokoj ať tvůj na cestách

Čeho třeba, Bůh nám dá

Cílová skupina

Školní

Mladší školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu - Evangelium Lukášovo

Biblický odkaz (kat)

Lukáš 9,10–17